

Recenzja

J. GOLDING (red.). 2002. **Southern African Plant Red Data Lists**. Southern African Botanical Diversity Network Report No. 14. xii + 238 str., 75 wielobarwnych fotografii, 24 ryc. Opr., format 21,7 × 30,5 cm. SABONET, Pretoria. Cena: nie podano. ISBN 1-919795-64-2.

Jeszcze do niedawna czerwone listy ginących i zagrożonych gatunków roślin pojawiały się wyłącznie w Europie. Nie wzbudzało to specjalnego zdziwienia, jako że właśnie tutaj po raz pierwszy zwrócono uwagę na problem giniecia gatunków i tu narodziła się koncepcja ochrony różnorodności biologicznej, co wynikało z kolei z największych zniszczeń i dewastacji poczynionych przez człowieka we florze na tych najbardziej zindustrializowanych obszarach Ziemi. Ponadto wszelkie zmiany były tu znacznie łatwiejsze do rejestracji, gdyż flora Europy była najlepiej poznana od strony taksonomicznej i fitogeograficznej. Stopniowo jednak uświadamiano sobie, że zagrożenie różnorodności biologicznej ma charakter globalny i jedyna różnica między Europą a obszarami egzotycznymi polega na tym, że w tym drugim przypadku często wiele gatunków ginie zanim zostały odkryte i opisane. Skala tego zjawiska jest właściwie niemożliwa do oszacowania, gdyż poznanie różnorodności biologicznej wymaga dużych zastępów dobrze wykształconych taksonomów, a tymczasem podstawowa nauka biologiczna – systematyka – znajduje się w kryzysie i jest coraz bardziej marginalizowana przez wszechobecne badania technikami molekularnymi. Na szczęście są w świecie obszary, które są na tyle dobrze poznane, że można pokusić się o ocenę aktualnego stanu ich flory. Należy do nich bez wątpienia południowy kraniec Afryki, który ma długotrwałą tradycję badań botanicznych, prowadzonych tu od ponad dwóch stuleci. I właśnie tutaj pod auspicjami SABONET (*Southern African Botanical Diversity Network*), organizacji koordynującej badania botanicznej w tej części Afryki, ukazała się drukiem pierwsza w Afryce lista zagrożonych i ginących gatunków roślin.

Ta bardzo atrakcyjnie i efektywnie wydana, bogato ilustrowana książka zawiera listy zagrożonych i ginących gatunków w 10 krajach południowej Afryki: Angoli, Botswanie, Lesoto, Malawi, Mozambiku, Namibii, Republice Południowej Afryki, Suazi, Zambii i Zimbabwie. Przy określaniu stopnia zagrożenia przyjęte zostały powszechnie dziś akceptowane kategorie zaproponowane przez IUCN w 1994 i 2000 r. Zostały one dokładnie scharakteryzowane w czterech dodatkach do niniejszej książki wraz z praktycznym przewodnikiem do ich stosowania.

Listy ginących i zagrożonych gatunków zostały zestawione osobno dla poszczególnych krajów, z wyjątkiem Angoli, która ma jedną z najbogatszych, ale zarazem najsłabiej poznanych flor w tym regionie. Dla każdego kraju podano podstawowe dane o jego wielkości, liczbie ludności, gęstości zaludnienia, bogactwie flory, liczbie endemitów, fitogeografii i źródłach informacji wykorzystanych przy zestawianiu list. Pod względem florystycznym najbogatszym obszarem jest tu oczywiście Republika Południowej Afryki mająca aż 23420 gatunków roślin naczyniowych i paprotników, co nie powinno zaskakiwać, jako że jej obszar obejmuje *Capensis*, jedno z najbogatszych w gatunki państw roślinnych na Ziemi. Ale jednocześnie aż 1152 gatunki są tu w różnym stopniu zagrożone. Następne miejsca na tej liście zajmują Mozambik i Malawi, mające 5692 i 550 gatunków, z których, odpowiednio, 300 i 247 znalazło się na czerwonej liście.

Niniejsza publikacja stanowi pierwszą, a zarazem bardzo udaną próbę podsumowania aktualnego stanu wiedzy na temat flory i jej zagrożeń jednego z najważniejszych obszarów fitogeograficznych w świecie. Jest to publikacja niezwykle potrzebna i na czasie, gdyż powinna ona stymulować dalsze badania florystyczne i taksonomiczne tego fascynującego obszaru globu. Kryje on zapewne jeszcze wiele nieznanych gatunków, o czym może świadczyć np. niedawne odkrycie *Icuria dumensis* (*Fabaceae*), endemicznego, monotypowego rodzaju drzewa w Mozambiku. – RYSZARD OCHYRA, *ul. Gołaśka 15/25, PL-30-619 Kraków, Polska.*